

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

**щодо проекту Закону про внесення змін
до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (щодо притягнення
до дисциплінарної відповідальності судді, який виніс рішення з
порушенням меж застосування обмежень прав)**

(реєстр. № 8302 від 19 квітня 2018 року)

За дорученням Голови Верховної Ради України від 20 квітня 2018 року Комітет з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 17 січня 2019 року (протокол № 76) проект Закону про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності судді, який виніс рішення з порушенням меж застосування обмежень прав (реєстр. № 8302 від 19 квітня 2018 року), поданий народним депутатом України Власенком С.В. (далі – Законопроект).

Згідно із пояснювальною запискою до Законопроекту його метою є удосконалення правового механізму забезпечення права особи на справедливий суд, підвищення ефективності діяльності судової системи, удосконалення дисциплінарної відповідальності суддів. Прийняття та реалізація цих заходів, за твердженням автора проекту, дозволить посилити утвердження в суспільстві верховенства права та законності, сприятиме відновленню довіри до суду і суддів.

Законопроектом пропонується визначити нову обов'язкову підставу звільнення судді, зокрема винесення суддею рішення з порушенням статті 18 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, що визнано Рішенням Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), яке набрало статусу остаточного. Також передбачається, що істотним дисциплінарним проступком, який є несумісним зі статусом судді та виявляє його невідповідність займаній посаді, є винесення суддею рішення з порушенням статті 18 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенції), що встановлено Рішенням ЄСПЛ, яке набрало статусу остаточного. Водночас, пропонується, що дисциплінарне стягнення до судді застосовуватиметься не пізніше п'яти років (а не трьох, як зараз) із дня вчинення ним проступку без урахування часу тимчасової непрацездатності або перебування судді у відпустці чи здійсненні відповідного дисциплінарного

провадження. Окрім цього, у пункті 2 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Законопроекту передбачається встановити, що наявність рішення органу, який здійснює дисциплінарне провадження щодо судді, про відмову у відкритті дисциплінарної справи з підстави впливу строку давності застосування дисциплінарного стягнення до судді, не перешкоджає повторному розгляду цим органом питання про відкриття дисциплінарного провадження чи відмову у його відкритті за зверненням осіб, що мають право на звернення зі скаргою (заявою) щодо поведінки судді, яка може мати наслідком відповідальність судді відповідно до Закону, або за власною ініціативою, після набрання чинності цього Закону, якщо із дня вчинення суддею проступку або порушення присяги минуло не більше п'яти років.

Розглядаючи Законопроект, Комітет з питань правової політики та правосуддя виходить з такого.

У Конституції України визначається, що Україна є правовою державою (стаття 1); органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6); в Україні визнається і діє принцип верховенства права; Конституція України має найвищу юридичну силу, закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частини перша-друга статті 8); судоустрій, судочинство визначаються виключно законами України (пункт 14 частини першої статті 92 Основного Закону України).

Прийняття законів належить до повноважень Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в Україні (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України).

Відповідно до висновку Європейської комісії «За демократію через право» (Венеційської комісії) для Конституційного Суду Республіки Молдова про право регресу держави до суддів від 13 червня 2016 року № CDL-AD (2016)015 відповідальність суддів є допустимою лише за умови свідомого (умисного або з огляду на грубу недбалість) вчинення відповідного проступку. Тому відповідальність суддів, спричинена негативним рішенням ЄСПЛ, повинна ґрунтуватися виключно на висновку національного суду про наявність умислу або грубої недбалості в діях судді (підпункти «а», «с» пункту 77); помилкові рішення необхідно оскаржувати в межах апеляційного провадження, а не притягати суддів до індивідуальної відповідальності, крім випадків, коли помилка виникла внаслідок умислу або грубої недбалості з боку судді (пункти 77-79).

Стаття 18 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод не застосовується автономно, вона може застосовуватися лише у поєднанні зі статтею цієї Конвенції або Протоколами до неї, які визначають або обмежують права та свободи, які Високі Договірні Сторони зобов'язалися забезпечувати тим, хто знаходиться в їх юрисдикції (рішення ЄСПЛ у справах «Тимошенко проти України», «Луценко проти України», «Мерабішвілі проти Грузії»).

Разом з тим, згідно із пунктом 5.1 Європейської хартії про статус суддів у випадку невиконання суддею одного із своїх обов'язків, чітко визначених

законом, він може підлягати санкції лише на підставі рішення, прийнятого за пропозицією, рекомендацією або згодою комітету або органу, принаймні половину якого складають обрані судді.

Вища рада правосуддя (її дисциплінарні палати) та Міністерство юстиції України не підтримують Законопроект, висловлюючи недоцільність його прийняття, та вважають наявну законодавчу регламентацію підстав та процедури дисциплінарної відповідальності суддів достатньою для розгляду питань щодо притягнення їх до справедливої та пропорційної їхній провині дисциплінарної відповідальності.

Верховний Суд рекомендує відхилити Законопроект, відмічаючи, що встановлення ЄСПЛ порушення Конвенції в рішеннях національних судів досить часто зумовлюється комплексними причинами, зокрема й недосконалим законодавством. ЄСПЛ вирішує спори з державами загалом, а не із суддями, тому констатація порушення статті 18 Конвенції не означає автоматично встановлення вчинення правопорушення суддею.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України у своєму висновку до Законопроекту пропонує за результатами розгляду у першому читанні Законопроект відхилити, зазначаючи, що запропоновані зміни суперечать законодавчо визначеному підходу до вирішення питання притягнення судді до дисциплінарної відповідальності, що вимагає прийняття рішення лише за результатом з'ясування всіх обставин в кожному конкретному випадку; при розробці проекту не враховано інстанційність як засаду побудови системи судів загальної юрисдикції; здійснено спробу встановити юридичну відповідальність без чіткого обґрунтованого визначення кола осіб та правового механізму їх притягнення до відповідальності.

Комітет Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції зазначає, що у проекті акта не виявлено корупціогенних факторів – проект акта відповідає вимогам антикорупційного законодавства.

За підсумками розгляду Комітету Верховної Ради України з питань бюджету прийнято рішення, що Законопроект не матиме впливу на показники державного бюджету. У разі прийняття відповідного закону він може набирати чинності у термін, визначений автором Законопроекту.

Комітет Верховної Ради України з питань європейської інтеграції дійшов висновку, що зазначений Законопроект не належить до пріоритетних сфер адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, або регулюється національним законодавством країн-членів ЄС, а отже, не потребує експертного висновку Комітету з питань європейської інтеграції.

На підставі викладеного вище Комітет з питань правової політики та правосуддя вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України визначитися щодо проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності судді, який виніс рішення з порушенням меж застосування обмежень прав (реєстр. № 8302 від 19 квітня 2018 року), поданий народним депутатом України Власенком С.В., шляхом голосування.

2. Визначити доповідачем від Комітету з цього питання під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України народного депутата України народного депутата України, співголову підкомітету з питань судоустрою, статусу суддів, забезпечення діяльності судів, правового статусу Державної судової адміністрації України Мельниченка В.В.

Голова Комітету

Р.П.КНЯЗЕВИЧ